

Джесика Шатък

ЖЕНИТЕ В ЗАМЪКА

София, 2019

JESSICA SHATTUCK

THE WOMEN IN THE CASTLE

Copyright © 2017 by Jessica Shattuck. All rights reserved.

© Издателство „Изток-Запад“, 2019

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Галина Величкова, превод, 2019

© Фиделия Косева, корица, 2019

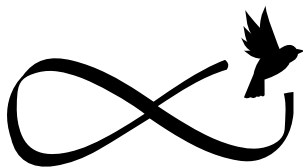
ISBN 978-619-01-0516-9

ДЖЕСИКА ШАТЪК

ЖЕНИТЕ В ЗАМЪКА

Превод от английски
Галина Величкова

„Творци на съвпадения“, Йов Блум

„Тежък дар“, Уилям Кент Крюгер

„Животът, който загърбваме“, Алън Ескенс

„Еуфория“, Лили Кинг

„Момичето от Бруклин“, Гийом Мюсо

„Лято по френски“, София Наш

„Един аристократ в Москва“, Еймър Тауълс

„Брачният пакт“, Мишел Ричмънд

„Еротични истории за пенджабски вдовици“, Бали Каур Джасвал

„Жените, които купуват цветя“, Ванеса Монфорт

„Парижката квартира“, Гийом Мюсо

„Люляковите момичета“, Марта Хол Кели

„Между небето и Лу“, Лорен Фуше

„Изгубени кучета и самотни души“, Люси Дилън

„Завръщането на Албърт у дома“, Омър Хикъм

„Момичето и нощта“, Гийом Мюсо

„Сто парченца от мен“, Люси Дилън

„Момичето, което някога познаваше“, Трейси Гарвис Грейвс

„Невероятните приключения на сестрите Шергил“, Бали Каур Джасвал

„Жените в замъка“, Джесика Шатък

Съдържание

Пролог	9
Замъкът Лингенфелс, 9 ноември 1938 г.	

ПЪРВА ЧАСТ

Първа глава	35
Замъкът Лингенфелс, юни 1945 г.	
Втора глава	44
Тюрингия, краят на май, 1945 г.	
Трета глава	59
Фрюлингхаузен, 12 март 1938 г.	
Четвърта глава	72
Замъкът Лингенфелс, юни 1945 г.	
Пета глава	86
Вайслау, 20 юли 1944 г.	
Шеста глава	97
Замъкът Лингенфелс, юли 1945 г.	
Седма глава	106
Замъкът Лингенфелс, август 1945 г.	
Осма глава	119
Замъкът Лингенфелс, август 1945 г.	
Девета глава	125
Вартегау, януари 1945 г.	
Десета глава	135
Замъкът Лингенфелс, август 1945 г.	

Единайсета глава	148
Замъкът Лингенфелс, август 1945 г.	
Дванайсета глава	154
Берлин, краят на април, 1945 г.	
Тринайсета глава	158
Замъкът Лингенфелс, декември 1945 г.	

ВТОРА ЧАСТ

Четиринайсета глава	175
Тьолинген, май 1950 г.	
Петнайсета глава	184
Еренхайм, май 1950 г.	
Шестнайсета глава	188
Тьолинген, май 1950 г.	
Седемнайсета глава	194
Момсен, юни 1950 г.	
Осемнайсета глава	204
Еренхайм, юни 1950 г.	
Деветнайсета глава	209
Тьолинген, юни 1950 г.	
Двайсета глава	216
Еренхайм, юни 1950 г.	
Двайсет и първа глава	223
Момсен, юли 1950 г.	
Двайсет и втора глава	230
Тьолинген, юли 1950 г.	
Двайсет и трета глава	235
Момсен, август 1950 г.	
Двайсет и четвърта глава	241
Замъкът Залем, септември 1950 г.	
Двайсет и пета глава	251
Замъкът Лингенфелс, октомври 1950 г.	

ТРЕТА ЧАСТ

Двайсет и шеста глава	261
Дортмунд, 11 януари 1923 г.	
Двайсет и седма глава	271
Дортмунд, 1934 г.	
Двайсет и осма глава	279
Дортмунд, 1935 г.	
Двайсет и девета глава	296
Вартегау, 1943 г.	
Трийсета глава	310
Фрюлингхаузен, декември 1950 г.	
Трийсет и първа глава	324
Фрюлингхаузен, декември 1950 г.	

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ

Трийсет и втора глава	335
Диър Айл, Мейн, юли 1991 г.	
Трийсет и трета глава	347
Кеймбридж, Масачусетс, юли 1991 г.	
Трийсет и четвърта глава	360
Замъкът Лингенфелс, октомври 1991 г.	
Трийсет и пета глава	370
Замъкът Лингенфелс, октомври 1991 г.	
Трийсет и шеста глава	378
Замъкът Лингенфелс, октомври 1991 г.	
Трийсет и седма глава	385
Замъкът Лингенфелс, октомври 1991 г.	
Трийсет и осма глава	390
Замъкът Лингенфелс, 1991 г.	
Благодарности	397
За автора	399

*В памет на майка ми, Петра Тъоле Шатък,
и на баба ми, Анелизе Тъоле*

ЗАМЪКЪТ ЛИНГЕНФЕЛС, 9 НОЕМВРИ 1938 Г.

Денят на знаменития бал на Графинята по случай края на жътвата започна с проливен дъжд, който се изсипа безмилостно върху всички язви по каменните стени на замъка, оттам тръгнаха течове, подовете прогизнаха, а жълтата фасада потъмня от влагата и стана черна като черупката на бръмбар. Хартиените фенери по двора и сноповете жито, така старателно окачени за украса, нападаха по земята и се разпадаха.

Мариане фон Лингенфелс, съпруга на племенника на Графинята, полагаше огромни и безрадостни усилия да се справи с подготовката за посрещането на гостите. Твърде късно беше вече да отменят тържеството. А и сега, когато Графинята беше прикована към инвалидния си стол, Мариане на практика беше домакинята. И тъкмо тя трябваше да послуша съпруга си и да отмени Есенния бал още преди седмица. И ето сега в Париж Ернст фон Рат бе станал жертва на покушение и лежеше в болница, а в Мюнхен нацистите, побеснели от жажда за мъст, вилнееха из цялата страна. Никакво значение нямаше фактът, че преди инцидента никой не беше и чувал за Фон Рат – някакъв невзрачен немски дипломат от средно ниво; нито че нападателят му беше седемнайсетгодишно момче; да не говорим, че самото нападение също беше отмъщение: семейството на момчето било сред хилядите евреи, запрени като добитък на полската

границата – изгонени от Германия и без право да навлязат в Полша. Но заплетените факти не можеха да усмирят нацистите.

„Тъкмо поради това е добре да съберем повече свестни хора тук, в замъка, далеч от тази лудост!“, беше изтъкнала Мариане едва вчера. Но днес, в този дъжд, аргументът ѝ загуби тежест.

А вече беше прекалено късно. Затова Мариане наглеждаше как подреждат свещите, цветята, покривките по масите, следеше как доставчиците на шампанско, лед, масло, маринована риба, пушени меса, питейна вода и бутилки с газ за готварската печка напредват по разкаляния път нагоре по хълма. През по-голямата част от годината никой не живееше в замъка Лингенфелс – там нямаше течаща вода, а генераторът беше толкова немошен, че стигаше само да захрани моторчето на „Виктролата“¹ на Графинята и няколко наниза със скъпи електрически крушки. Да организираш тържество в този замък беше като да създаваш цивилизация на луната. Но това беше единственият начин хората да продължават да се събират тук, макар всяка година да ги застигаше по някое бедствие: или някой малък пожар сригаше външните тоалетни, или луксозните коли закъсваха в калта, или гостите, които оставаха да нощуват, намираха мишки в леглата си. Балът беше станал известен с анархичната си, съвсем негерманска атмосфера. За всички той се беше превърнал в олицетворение на либералната, бохемска култура, процъфтяваща в самото сърце на истинската аристокрация.

За радост на Мариане по някое време следобед задуха ветрец и разсея със свежите си пориви мрачното настроение от деня. Дори каменните стени и жилестият поток в рова изглеждаха чисти до блясък. Хризантемите във вътрешния двор проблясваха под проблягващите слънчеви петна.

Настроението на Мариане се подобри. Един архитект, приятел на Графинята, беше превърнал онова корито за товари

¹ Марка грамофони, произвеждани от американската „Компания за говорещи машини „Виктор“, първият модел със скрита акустична фуния. (Всички бележки под линия са на преводача.)

коне пред пекарната във фонтан. Ефектът беше едновременно и възшебен, и комичен. Замъкът приличаше на слоница, маскирана като фея.

– Албрехт – провикна се Мариане на влизане в библиотеката – дълго помещение с нисък таван, където съпругът ѝ седеше на импозантно писалище, някога собственост на Графа, – непременно трябва да дойдеш да видиш: като на карнавал е!

Албрехт вдигна очи към нея, но в главата му още се оформяше онова изречение. Беше висок мъж с груби черти, високо чело и разрошени вежди, заради които често изглеждаше намръщен, когато всъщност не беше в лошо настроение.

– Само за минутка, преди да започнат да идват гостите. – Мариане протегна ръка. – Ела. Свежият въздух ще прочисти мозъка ти.

– Не, още не – отвърна Албрехт, махна с ръка да я отпрати и отново се съсредоточи върху писмото, което пишеше.

„О, стига де!“, в друг случай би го смъмрила Мариане, но сега, заради предстоящото тържество, прехапа език. Албрехт беше перфекционист и работохолик. Така и нямаше да успее да промени това. Той пишеше черновата на писмо до свой познат от правния факултет, който сега работеше в Министерството на външните работи на Великобритания, и вече доста пъти я беше питал за мнението ѝ за различни варианти на някое изречение. „Анексирането на Судетите ще е само началото. Много държа да помислите върху агресивността на нашите управляващи“ или „Ако не сме достатъчно бдителни, агресивните намерения на нашия предводител ще са само началото...“

„И в двата варианта мнението ти е ясно – беше отвърнала Мариане. – Просто избери единия.“

Но Албрехт, както винаги, беше потънал дълбоко в размишленията си. Дори не долови раздразнението в гласа ѝ. Той виждаше и чувстваше нещата съвсем ясно и не се занимаваше с незначителни неща. Той беше от онези мъже, които, докато се бръснаха, обмисляха необятни абстракции като неотчуждимите човешки права или проблемите на демокрацията. Поради това той нехаеше за ежедневните грижи.

Мариане успя да се въздържи и само демонстративно въздъхна, извърна се и го остави да се отдаде на работата си.

Когато се върна в банкетната зала, тя завари Графинята да гълчи от инвалидната си количка едно от своите протезета. „Не! Шуман не! – казваше тя. – Все едно да пускаме Вагнер... Не, не. Нещо италианско. Нещо, което е поне толкова декадентско, че да изкара от равновесие всеки идиот в кафява риза, който прекрачи този праг довчера.“

Въпреки напредналата си възраст, Графинята все още беше бунтарка, при това покрай нея винаги жужеше цяло ято млади артисти и светски дами, които имитираха всяко нейно движение. Графинята – францужойка по рождение, омъжена за германец – винаги е била противоречива фигура. Като млада е организирала вечерни салони, които се славели с лудите танци и интелектуалните спорове по пикантни теми като модерното изкуство и френската философия. Причината да се омъжи за този така праволинеен мухлясал старец – Графа, по-възрастен от нея с цели двацет години, когото всички одумваха, че заспивал на масата по време на вечеря, често пораждаше не особено ласкави предположения.

Мариане – продукт на потискащо строго пруско възпитание – винаги се беше възхищавала на Графинята. Тази жена никога не се е страхувала да прекрачи от ролята на домакиня и майка в света на мъжките борби за надмощие и в интелектуалния живот. Тя изказваше мнението си открито и вършеше всичко посвоему. Още когато се запознаха преди много години, когато Мариане беше младата студентка, която се среща с преподавателя си (Албрехт), тя пожела да стане като Графинята.

– Тук е чудесно – каза Мариане и посочи навън към двора. – Мосю Парел е същински вълшебник.

– Човек на изкуството! – заяви Графинята.

Беше почти шест часът. Гостите щяха да започнат да пристигат всеки момент.

Мариане забърза нагоре по стълбите към хладния етаж със спалните, където нейните момичета се бяха сгушили в едно старинно легло с балдахин – реликва от феодалното минало на

замъка. Момченцето ѝ Фриц, на годинка – слава богу, – беше останало у дома във Вайслау с бавачката си.

– Мамо! – писнаха радостно Елизабет, на шест, и Катарина, на четири. Елфи, тяхната мила гувернантка със сдържани маниери, вдигна подплашен поглед към Мариане.

– Нали Хитлер ще ни върне Полша? – попита Елизабет, както подскачаше по дюшека.

– Елизабет! – възкликна Мариане. – Откъде изобщо ти хрумна това?

– Чух хер Цепел да го казва на татко – отвърна детето, което все още подскачаше.

– Не – отсече Мариане. – И защо пък реши, че това е нещо, за което трябва да се вълнуваш толкова? Това би означавало война!

– Но тя трябва да си е наша! – Елизабет се закова намясто и се нацупи. – А и нали поляците бездруго не могат да се оправят сами, така каза хер Цепел.

– Ама че глупости! – Мариане се подразни, че Албрехт е допуснал детето да чуе такива приказки. Цепел беше икономът на имението им в Силезия и беше ревностен нацист. Албрехт толерираше глупостите му, защото бяха израснали заедно, Вайслау беше все пак малко градче.

– Но тя си е *била* наша, нали? – настояваше Елизабет. – Преди войната... Нали?

– Елизабет, по-добре се занимавай с нещата, които наистина са *твои*, а сред тях е и онази книга, от която сега трябва да четете с Елфи, забрави ли?

Дъщеря ѝ проявяваше прекомерен стремеж към притежание и това сериозно ядосваше Мариане. Детето сякаш беше попило това всенародно огорчение, сякаш самата тя беше станала жертва на някаква чутовна несправедливост. Елизабет разполагаше с множество привилегии, но все искаше още: дали по-нова рокля, или по-хубава пола. Ако ѝ подаряха зайче, тя искаше куче. Ако ѝ позволяха да изяде един бонбон, тя искаше два. Според нея светът съществуваше само и единствено, за да ѝ служи. Сега Мариане, чието възпитание беше белязано от не-

умолима пестеливост и лишения, постоянно се ужасяваше от това възискателно и самонадеяно същество, което беше отгледала.

– Елфи... – обърна се тя към гувернантката. – Нали ще се погрижиш най-късно в осем свещите да са угасени? Децата може да слязат до стълбищната площадка, но не по-надолу.

– Ама... – поде отново Елизабет, а Мариане мигом я стрелна с поглед.

– Лека нощ – каза тя и притисна в прегръдките си милата, тиха, тъмнокоса Катарина и целуна влудяващото челце на Елизабет.

Мариане заслужи надолу по стълбите и се спря на площадката да огледа салона долу, с каменните му сводове, осветени от канделабрите. Блещукащите пламъчета озаряваха залата със завладяващ, дори призрачен блясък. Подранилите гости вече бяха пристигнали: мъжете – във фракове, някои и в униформите си, с онези нови безвкусни нацистки отличия, окачени по реверите, а жените – в красиви нови рокли. При управлението на Хитлер икономиката укрепваше, хората отново имаха пари за коприна, кадифе и модни тоалети от Париж. В центъра на залата във великолепно кресло – същински трон – се беше разположила Графинята и поздравяваше гостите си; тази вечер инвалидната ѝ количка беше грижливо скрита. Приличаше на планина от синя и зелена коприна, от онази, която никоя друга жена на нейната възраст (а и на която и да е възраст всъщност) не би носила. Доста звънливо отекваше смехът ѝ за човек с така разклатено здраве – дали изобщо имаше жена, която повече да обича празненствата? И ето, точно пред нея, приведен в поклон, стоеше гостът, който беше предизвикал особено звънкия ѝ смях: Кони Фледерман. Мариане усети как във вените ѝ се разлива трепетна възбуда. Че кой друг би бил удостоен с такъв сърдечен прием? Кони беше любимец на Графинята и не само, беше си звезда – мъж така дързък по природа, така остроумен и интелигентен, че всички го обичаха: моментално завладяваше както женските сърца, така и доверието на мъжете и те без

колебание му подаряваха тайните си. Никой – от лудия Херман Гьоринг до свъсения Джордж Месърсмит¹ – не беше имунизиран срещу завладяващия чар на Кони Фледерман.

– Кони! – подвикна Мариане, докато вървеше към него.

Той се обърна и лицето му засия в широка усмивка.

– А! Ето я и жената, която чаках. – Той вдигна ръката ѝ към устните си. – Изглеждаш прекрасно. – Погледна към площадката. – Ще видя ли моите принцеси, или си ги заключила в кулата?

– В кулата са – отвърна през смях Мариане. – Надявам се.

– О, колко жалко. – Той сложи ръка на сърцето си и се престори, че припада. – Но поне мога да разчитам на компанията на кралицата майка. Ела! – Той протегна ръка. – Нека те запозна с моята Бената!

Усмивката на Мариане застина. В суматохата на предходната седмица Мариане беше забравила. Мартин Константин Фледерман щеше да се жени. Изглеждаше невъзможно. Въпреки че дори бяха определили дата – само след две седмици! – вестта все още звучеше като песен на чучулига, която малко се преставава.

Но той я хвана за лакътя и я поведе; беше съвсем сериозен, нервен дори.

– Трябва да се сприятелиш с нея, тя не познава никого. Казах ѝ, че ти ще бъдеш неин съюзник. А... – Той се обърна и я погледна в очите. – ...днес ще ѝ е нужен.

– Но защо? Тук си сред приятели.

– Така е. Но тя не е.

Мариане се намръщи, та това беше кръгова логика, но нямаше време да я подлага на съмнение, защото изведнъж се появи тя, неговата Бената, стряскащо красива, с плоско северняшко чело, въплъщение на самото спокойствие. Русата ѝ коса беше сплетена на плитки, увити около главата ѝ в онази прическа,

¹ Джордж Страусър Месърсмит (1883–1960) е американски посланик в Австрия, Куба, Мексико и Аржентина. В периода на възхода на Нацистката партия, от 1930 до 1934 г., е бил назначен за завеждащ Консулския отдел в Германия.

на която нацистите толкова много се възхищават, като някоя Вагнерова Брунхилде, при това – сериозно! – в съвсем автентична баварска носия. Стоеше между двама младежи, колеги на Албрехт във Външното министерство, и на двамата видимо им беше особено приятно. Непривичен пристъп на ревност разтърси Мариане. Не защото завиждаше на младата жена за красотата ѝ или за съблазънта, която излъчваше (самата Мариане отдавна си беше проправила странични пътеки към мъжкото внимание), но точно в този момент до тези трима мъже: двама от тях млади, глуповати и прекалено настървени, а третият – скъп приятел и детинско увлечение, красотата на тази жена запречваше всичките ѝ пътища. На трийсет и една, Мариане се беше оказала възрастният в детска игра, възпитателката сред екзалтирани ученици.

– Извинете ме, момчета – каза Кони и демонстративно избута единия с лакът. – Налага се да си я взема. – Той положи ръка на рамото на Бената и я побутна към Мариане. – Любав моя – обърна се той към Бената (колко странно звучеше това обръщение от неговата уста!), – запознай се с моята... а, как да те нарека? – вече говореше на Мариане. – Най-старата ми приятелка, моят най-строг съветник, човекът, който настоява за абсолютната ми честност?

– О, я стига, Кони – отвърна Мариане, като се мъчеше безуспешно да потуши раздразнението си. – Мариане – представи се тя и протегна ръка към младата жена, която според нея нямаше как да бъде много над дваисет.

– Благодаря – отвърна момичето и запремига трепетно като сърна. – Много ми е приятно да се запознаем.

Пристигнаха и други гости и Мариане започна да се чувства притисната от всички тези протегнати за поздрав ръце, приветствията, политическите коментари. А ето я и Грета фон Фирсдал, вече се опитваше да привлече вниманието ѝ. Откакто Хитлер беше нахлул, Грета не спираше да дърдори за зимните дрехи, които събирала за судетските германци, които наскоро се бяха „завърнали в родината, след като толкова дълго били потискани от славяните...“. Мариане искаше да се отърве от разго-

ворите за политика с Грета. Без да се замисля, подхвана Бената под ръка, поведе я към изхода и осветения с фенери вътрешен двор и каза през рамо на Кони:

– Остави ни да се опознаем!

– О, прекрасно! – възкликна Бената.

– Нали! Като във вълшебна приказка. Графиня Фон Лингенфелс има ненадминат усет за великолепиe.

Бената кимна, вперила ококорен поглед в Мариане.

– Е, кажете ми нещо за себе си, преди да са ни обградили тълпи от обожатели. Добре ли пътувахте? Намерихте ли стаята си? – Мариане изреждаше набързо обичайните въпроси и с половин ухо слушаше отговорите на момичето. Струваше ѝ се, че всички очи са приковани в нея. – Припомнете ми... как се запознахте с Кони?

Мариане грабна две чаши шампанско от близката маса и подаде едната на Бената, а тя я пое, без да благодари.

– Всъщност срещнахме се на градския площад. Бях там с отряда си... отряда, в който бях, към БДМ¹...

– Мили боже! БДМ ли? На колко години сте? – учудено попита Мариане.

– А, не, не това за малките момичета, а за девойките, „Красота и вяра“. Аз съм на деветнайсет.

– Аха. – Мариане потупа ръката ѝ. – Определено от засталяващите.

Момичето впи поглед в нея.

– Прекрасни са, нали? – Мариане посочи белите хризантеми и тъмните есенни анемонии, подредени в саксии покрай балюстрадата. Високо горе по тъмното небе се гонеха бледи облаци. А в далечината се виждаха гори, мастиленочерни в здрача. – Значи, на градския площад...

Бената отпи от шампанското и се задави.

¹ Съюз на немските момичета, на немски: *Bund Deutscher Mädel*, съкратено: *BDM* – момичешкото крило на нацистката младежка организация Хитлерюгенд. В текста ще се използва съкращението БДМ.

– Няма много за разказване. Срегнахме се, поговорихме си, а след известно време излязохме на вечеря.

Мариане остави чашата си на ниската тухлена стена, която ограждаше двора.

– И сега ще се жените.

– Като го кажете така... – Бената се поколеба. – ...наистина звучи странно.

Мариане се усмихна, после наведе глава настрани и склочи вежди. Беше научила това пронизателно изражение от Графинята и беше установила, че е много полезно, когато искаш да изкопчиш признание или обяснение от децата или от членовете на семейството, дори от възрастните мъже.

Но върху това момиче не произведе желанието ефект. Напротив, тя сякаш си върна куража, поизправи рамене и добави:

– Е, междувременно се случиха някои неща.

– Да, разбира се. – Защо изобщо се беше заела с този неприличен разпит? Момичето щеше да стане съпруга на Кони. Това начало на познанството им не би могло да донесе нищо хубаво на Мариане. – Извинявам се. Не искам да досаждам с любопитството си. Елате. – Мариане се озърна да потърси възможност за измъкване, но дворът бързо се пълнеше с хора; с облекчение забеляза сред гостите Херман Кемпел, един от наивниците от преди малко, които бяха така зашеметени от красотата на Бената. – Да поговорим с най-скорошния ви ухажор.

Докато вечерта все повече и повече излиняваше, ги връхлетя прилив на безмилостна замайваща енергия. Някакъв комичен персонаж, с баварски кожени панталони и чорапи до коленете, засвири народни песни на някакъв акордеон... – дали Графинята го беше наела, или беше някой от местните? – а гостите затанцуваха народни танци по неравните камъни на двора. Жените дори изуха обувките си, въпреки студа. А вътре триото за американски джаз, което Графинята беше поканила, най-после беше пристигнало. Свиреха рагтайм в голямата бална зала, а няколко от по-дръзките и по-космополитни гости демонстрираха танци с глуповати имена като „Голямата ябълка“ и „Линди хоп“. Незнайно как, въпреки

липсата на истинска готварска печка и течаща вода, готвачът беше осигурил нестихващ поток от деликатеси: традиционните кюф-тета от свинско с нежен сос от магданоз, закръглени бели варени кнедли, резенчета колбаси. Но имаше и нови: аспержи, увити в тънки като хартия резени шунка, желатинов пудинг, фламбиран ананас и препечени филийки с хайвер... също както музиката, и храната отразяваше целия спектър на германската култура.

Мариане се носеше като сред мъгла, но не от алкохол (домакинята не биваше в никакъв случай да пие повече от една чаша пунш – и това беше научила от Графинята), а от облекчение: беше успяла да продължи твърде пищната традиция на тържеството по случай края на жътвата, въпреки вълната от заядлива, скована войнственост, която беше заляла цялата нация. А и беше успяла да се освободи от оковите на собственото си възпитание (колко ли щеше да е покрусен баща ѝ, ако я видеше как устройва бал с джазова музика и тостове с шампанско?) и да дари на тези хора нещо прелестно, освобождаващо, неземно.

Тази мисъл я окрияваше и тя се носеше леко из тъпата, заговаряше гостите, проверяваше алкохола зад бара и храната по бюфетите.

– Младата графиня! – подвикна един развеселен дърдорко, братовчед на Кони, и обви раменете ѝ с дебелия си ръка. – Великолепно тържество! Но къде е уваженият ти съпруг? И всичките му приятели интелектуалци са изчезнали. Цял час вече не съм виждал ни един от тези тролове! Да не би да са се скатали някъде за елитна сбирка, в която за добрия стар Йохан няма място?

– Не, не. – Мариане се измъкна от хватката му, като го дари с целувка по бузата. Но въпросът му беше съвсем на място. Къде наистина *беше* Албрехт? А като стана въпрос, Кони, Ханс и Герхарт Фридландер също се бяха изпарили. Вече от доста време не ги беше виждала. Сигурно Албрехт ги е завлякъл в библиотеката, за да прегледат писмото му. Тази мисъл я подразни. Албрехт и вечната му трезвост – та той при никакви обстоятелства не губеше способността си да се вторачва в някакъв далечен свят, но никога не забелязваше какво се случва под носа му – усеща-

ше я като упрек. Да, разбира се, прав беше. Клетият Ернст фон Рат лежеше в някакво болнично легло, а хиляди евреи ношуваха в пограничните райони, под открито небе в този студ. Германия се управляваше от някакъв креслив агитатор, твърдо решен да въвлече другите страни във война, като междувременно съсипва живота на невинните граждани. А те сега са тук, пият шампанско и танцуват под звуците на Скот Джоуплин.

Раздразнена, но и готова да се отбранява, Мариане нахлу в кабинета на Албрехт и да, наистина там бяха всичките ѝ липсващи гости: Албрехт и Кони, Ханс и Герхарт, Торстен Фрай и Американеца, Сам Бийвъруил, а и още неколцина, много от които също като Кони бяха офицери на Абвера¹.

– А това какво е? – запита с престорено весел глас Мариане. – Тайно тържество само за сериозни хора ли? Графинята никак няма да се зарадва, ако разбере, че вместо да танцувате, се спотайвате тук.

– Мариане... – започна Албрехт.

– Албрехт! Остави гостите да се позабавляват...

Докато говореше, Мариане забеляза, че сред тях има непознат: нисък мъж, тъмнокос, оплешивяващ, с приятно, но някак напрегнато лице. Нещо необичайно витаеше из стаята и въпреки ненадейното ѝ появяване, сериозните лица на мъжете дори не трепнаха.

– Извинете – обърна се тя към непознатия. – Не мисля, че сме се срещали.

– Пьотр Грабарек. – Мъжът пристъпи към нея и протегна ръка. Поляк. И Албрехт и Кони имаха много познайници от Националната партия в Полша.

– Мариане фон Лингенфелс. Съпругата на вашия трезвен домакин – каза тя и посочи към Албрехт.

– Мариане... – намеси се отново Албрехт. – Пьотр пристигна от Мюнхен с тревожни новини. Тази вечер...

¹ Абвер (на немски: *Abwehr*) – военното разузнаване и контрразузнаване в Германия, в периода 1919–1944 г.

– За Фон Рат ли? Починал ли е? – хладни тръпки побиха Мариане.

– Мъртъв е, да – кимна Албрехт. – Но това далеч не е всичко.

Сега вече Мариане се почувства неловко сред групата мъже, те всички очакваха да видят как ще реагира. Не беше свикнала с тази роля, ролята на единствения непосветен.

– Изглежда, Гьобелс е наредил на СА¹ да създават безредици – рушат имотите на евреите, хвърлят камъни по витрините на магазините, правят си тренировки...

– Какви ти тренировки! Това си е битка! Организирано нападение! – обади се мъжът.

– ...как да съсипват човешки животи!

– Ужас! И какво? Лютце си е затворил очите, така ли? – Лютце беше началникът на полицията, на СА. Мариане наскоро се беше запознала с него и никак не ѝ хареса.

– Явно – отвърна Албрехт.

Погледите се залутаха, телата се размърдаха нервно.

– Какво падение! Каква лудост! Хитлер, както подозирахме, е истински маниак! – възкликна Ханс, но никой не му обърна внимание. Той беше симпатично, глупаво момче. „Някои хора са мислители, други действат“, беше казал веднъж Кони. „Ханс е от вторите.“ Но Албрехт не прие безрезервно тази дихотомия, за него тя беше прекалено черно-бяла, прекалено принизяваща и безпощадна. Действията трябва да са предхождани от мисъл, а мисълта да включва задълбочени разсъждения. Кони обаче беше различен. Той самият беше по-скоро човек на действието, а възгледите му, макар да бяха подплатени с факти и обосновки, рядко биваха дълбоко осмислени, затова пък винаги категорични.

¹ СА, или Щурмабтайлунг, на немски: *Sturmabteilung* (SA), е паравоенна организация към НСДАП (Националсоциалистическата германска работническа партия). По-нататък в текста за краткост ще се използва съкращението СА.

– Това е срам за Германия пред очите на света – заключи Албрехт.

Тези думи бяха посрещнати с всеобщо съгласие.

– Това е и страдание – допълни Кони. – Страдание за много, много хора... – Групата потъна в тишина, а откъм двора през армираните стъкла на прозорците се процеждаха звуците на акордеона и смехът на гостите. – И остава само едно: разумните граждани трябва да предприемат съответните действия. Не всички сме главорези и злодеи, но ще се превърнем в такива, ако не направим нищо.

Смело твърдение беше това, предизвикателно дори. Мариане проследи разнообразните реакции по лицата на мъжете. Ханс, запленил от идеята, кимна отривисто. Еберхарт фон Щрален, който явно не одобряваше такива безразсъдни изказвания, взе да изтупва мъхчетата от ревера си. Албрехт смръщи лице и потъна в размишления.

– Това е наш дълг – продължи Кони. – Ако не работим усилено срещу Хитлер, положението все повече ще се влошава. Този човек, този зилот, който нарича себе си наш предводител, ще съсипе всичко, което сме постигнали като обединена нация... – След миг продължи: – Ако не започнем да мобилизираме съмишленици срещу него, ако не направим всичко възможно да включим познатите си от чужбина: англичани, американци, французи, той ще ни въвлече във война, а може и да е нещо по-лошо. Ако се вслушвате в нещата, които говори този човек, ако наистина го чувате, ако четете... всичко е там, в онази негова противна книга, *Mein Kampf*... Неговата „борба“ е да превърне всички ни в зверове! Прочетете я, сериозно ви казвам, „опознай врага“... Та тези негови възгледи са средновековни! Дори по-лошо. Анархически са! Животът за него е чисто и просто борба за ресурси, които се разпределят между расите... Ами и тази „висша раса“, за която така обича да говори? А какви списъци с характеристики на расите е направил! И той ще използва всичко това, за да ни раздели и завладее.

Мариане и преди беше чувала възгледите на Кони. Колко ли пъти бяха осъмвали в разговори пред камината във Вайслау? Да,

Хитлер беше безумец, главорез, за това разногласия нямаха. Беше им ясно още от времето на „Бирения пуч“¹. Кони и Албрехт бяха посветили доста време през последните години да помагат на жертвите на националсоциалистите: евреи, които искаха да емигрират, комунисти, изпратени в затворите, артисти, чиито творби забраняваха. „Без закони – както Албрехт винаги казваше – не превъзхождаме с нищо маймуните.“ Неговата работа беше не само с адвокатската си практика да поддържа и укрепва законността, но и да съдейства за спечелването на всяка отделна човешка битка.

Но Кони се беше отказал от закона, особено в този му вид: такъв, какъвто беше в ръцете на нацистите, а те все повече и повече го кастрираха. Кони по рождение си беше разколник, привърженик на решителните действия. И тъкмо това беше едно от нещата, които Мариане най-много обичаше у него; Кони – момчето, с което играеха като деца, нейният най-скъп приятел, мъжът, на когото тя най-много се възхищаваше, след Албрехт, разбира се. Той винаги е бил агитатор, пламенен защитник на онава, което смяташе за *правилно*. Като деца той и Мариане, заедно със семействата си, прекарваха летните ваканции на Балтийското крайбрежие и Кони винаги предвождаше бойните им походи срещу някоя неправда, като например жестокостта на портиера на хотела към кучетата, която те разобличиха, или предвождаше бунтовете срещу проявите на неоснователни предразсъдъци на родителите им. И обикновено постигаше това, което искаше, благодарение или на неимоверната сила на характера, или на ината си.

– ...Непременно *трябва* да намерим начин да му се противопоставим – продължаваше Кони. – Не просто да разкрием отвратителните му домогвания пред света, но и самите ние да предприемем нещо. Ако просто седим, скрити зад бюрата си в

¹ На немски: *Der Bierkeller-Putsch*, е опит за преврат с цел сваляне на местното правителство на Бавария, както и на Ваймарската република, организиран и инициран от Ерих Лудендорф и Адолф Хитлер, започнал в една от бирариите в Мюнхен на 8 ноември 1923 г.

пълна безопасност, и раздаваме присъди, не ще имаме никакво оправдание. Затова предлагам още от днес да насочим всичките си усилия към активна съпротива. Да се опитаме да отклоним страната си от пътя на унищожението, по който я е повел Хитлер.

Когато приключи с изказването си, Кони беше останал без дъх, а по ивицата на челото му, където започваше косата, бяха избили ситни капчици пот.

Стаята зажува от приглушено мърморене и енергична размяна на кимвания.

– Принципно съм съгласен. – Албрехт говореше бавно сред надигащата се вълна от одобрение. – Но тайна завера срещу нашето правителство... срещу *това* правителство, е опасно начинание. А всички ние имаме съпруги и семейства, за които да се грижим. Не намеквам, че не трябва да действаме, само казвам, че сме длъжни да обмислим внимателно...

– Съпругите и семействата ще ви подкрепят – обади се Мариане и изненада сама себе си, както и всички останали в стаята. Думите ѝ прозвучаха като упрек. Албрехт беше винаги толкова премерен, толкова бавен, толкова *задълбочен*. Както Кони можеше да се оприличи на скоклив елен, така Албрехт беше като тътрещата се костенурка в краката му.

– Нима? Всички? – процеди през крива усмивка Фон Щрален.

– Всички – повтори Мариане. Фон Щрален беше шовинист. Нищо не казваше на глуповатата си съпруга Миси, никъде не я водеше. Горката Миси, така се отнасяше с нея, все едно беше тъпа, тлъста крава.

– И ще поемат риска...? – нежно попита Албрехт.

– И ще поемат риска – като ехо повтори Мариане.

– Добре тогава – намеси се Кони, извърна глава към нея и я прикова с напрегнатия си поглед. – В такъв случай ти ще отговаряш за тяхната безопасност. Назначена си за командир на жените и децата.

Мариане също впери поглед право в очите му. „Командир на жените и децата.“ Да, тя знаеше, че не я подценява, и все пак това звание пареше като шамар.

Съвещанието – ако можеше да се нарече така – приключи и Мариане, обзета от усещането, че всичко край нея е нереално, се отправи към балната зала, за да поеме отново ролята си на домакиня. Тонът на разговорите ту се усилваше, ту замираще, джаз триото продължаваше да свири и на стълбищната площадка някой рецитираше Цицерон на латински.

А навън, отвъд стените на замъка, се случваха ужасни неща. Мариане си представяше как улиците гъмжат от насилниците на Хитлер, как наперено крачат те в кафявите си униформи, как крещят, обзети от необуздаема жестокост. Вече бе видяла как маршируват на парада в Мюнхен през лятото. Тогава двама от мъжете се измъкнаха от строя, минаха през тротоара, запътени право към нея. За миг тя се вцепени и остана неподвижна, уплаши се, че ще я нападнат... но за какво? А те се нахвърлиха върху студента до нея, повалиха го на земята и ритяха ли, ритяха; момчето се беше превило о две, а лъщящите им ботуши се заби- ваха в гърба му. Случи се толкова бързо, че Мариане просто не успя да помръдне. „Но защо? Какво беше направил?“, попита тя мъжа до нея, когато войниците от СА се оттеглиха. „Не беше вдигнал правилно ръка за поздрав“, прошепна мъжът, докато двамата се навеждаха да изправят на крака момчето.

След този инцидент тя дни наред не можа да прогони от съзнанието си лицата на онези военни, които се бяха втурнали към нея: обикновени лица на мъже на средна възраст, но оглу- пели и обезобразени от свирепа омраза.

– Какво има? Изглеждаш така, сякаш си видяла призрак – каза Мими Армахер и я изтръгна от спомена. Мими беше мила жена, далечна братовчедка на Албрехт, която Мариане много харесваше, още откакто се запознаха.

– Току-що чух... – Гласът на Мариане изведнъж секна. Как да нарече това? Та то бе от друга ера, нецивилизована ера, а в речника ѝ нямаше думи за такива неща. – Получиха се новини от Мюнхен, има бунтове... Онези от СА, те... бият хората, раз- биват магазините на евреите...

– Новини... – повтори Мими, като че не беше способна да проумее чутото.

– От един приятел на Кони, който току-що пристигна – обясни Мариане.

– О, колко ужасно – промълви Мими и изведнъж лицето ѝ помръкна. – Във всички градове ли?

Другите се събраха край тях. Мариане забеляза в периферията на групичката Берна и Готлиб Брюкнер, както и Алфред Клауснер – евреи, техни семейни приятели, чието положение тук, в Германия, ставаше все по-трудно. След толкова поколения на асимилация сега тях сякаш нищо не ги отличаваше от евреите емигранти от Изток, които Хитлер така вманиачено депортираше. Никой не беше в безопасност.

Мариане изведнъж усети непреодолима умора.

– Това успях да разбера.

– Значи, разбиват магазини... Както им падне ли? – попита някой.

– Не, само на *евреите* – натърти Мими, гласът ѝ прокълня със смразяваща яснота. – Само еврейски магазини. – Тя се обърна към Мариане. – Нали така каза?

Мариане се взря в нея.

– Не зная. – А после се окопиха. – Има ли значение? Правителството ни пуска групи главорези да вилнеят по улиците.

– Това е началото на края – обяви драматично Графинята, когато чу за опустошенията, които по-късно щяха да останат в историята като „Кристалната нощ“. – Този австриец ще съсипе страната. – И с тези думи тя се оттегли да се приготви за сън.

Мариане завиждаше на Графинята за свободата ѝ. Тя обаче трябваше да доведе това празненство до горчивия му край.

Щом новината се разпространи, гостите, които бяха на служба към правителството, и тези, които имаха по-големи имоти в близките градове, започнаха да си тръгват и подкараха колите си надолу по хълма с пиянско криволичене, като току надуваха клаксоните и присвяткваха с фаровете. След тях, в малко по-трезво състояние, си тръгнаха и гостите евреи. Имаше и няколко идиоти с воайорски наклонности, които поеха към градовете край Еренхайм, за да видят докъде са се разпрострели погромите.

Край масата с шампанското Герхарт Фридландер спореше с Щолмайерови – двама пияни, червендалести близнаци, убедени нацисти. Другите гости, отстъпили няколко крачки назад, ги бяха обградили в кръг, наелектризиран от напрежение.

– Световната еврейска конспирация няма да спре с убийството на Фон Рат – занарежда единият Щолмайер. – Трябва да вземем мерки срещу тях...

– Не ставай глупак – просъска презрително Герхарт. – Фон Рат е бил убит от някакво полудяло седемнайсетгодишно момче. Това не е никаква конспирация.

– Полудяло седемнайсетгодишно момче...! Да, евреин и болшевик, искал е да унищожи гордостта и единството на германския *народ*...

Мариане не можеше да слуша. Тези абсурдни нацистки брътвежи се чуваха навсякъде, така натрапчиви, че всички тези простовати душици като Щолмайерови с готовност ги приемаха за свои мисли. Тези двамата как изобщо са попаднали в списъка на гостите? Добре че Герхарт беше там, та да ги постави на мястото им.

А в голямата зала музикантите от джаз триото бяха изчезнали (Да не би да са се върнали в Берлин? Дали са получили хонорара си?), а някакъв глупак се опитваше да пусне на „Виктролата“ плоча с нацистки маршове, но успя само да изсипе върху грамофона пълна чиния с фрикадели, току-що донесена от готвача. Двамата зяпачи, които по-рано бяха тръгнали към Еренхайм, се върнаха и заразказваха, че нямало никакво движение, та бяха леко разочаровани. Ами какво бяха очаквали? Всички в града, без изключение, бяха фанатизирани баварски католици. Там евреи не живееха, не държаха и магазини.

Готвачът явно не се беше притеснил от новините, нито от това, че гостите започнаха да се разотиват, защото продължаваше да зарежда деликатеси: свинско контрафиле, ябълков пай, франкфуртски венец... А барманът все наливаше ли, наливаше питиета.

На Мариане ѝ се прииска вече да си тръгнат и последните останали гости. Всички до един, тези... леконравни егоцентри-

ци. Но празненството продължаваше, макар и вече по-тромаво, докато накрая не започна да замира от само себе си.

Към полунощ Мариане си позволи да се усамоти за момент в празната трофейна зала, украсена с доказателствата за ловните подвизи на Фон Лингенфелс от далечни времена. Стените ѝ бяха претрупани с бледи, крехки черепи на елени и залиняващи с времето препарирани глави: на глиган, на мечка, дори и една на вълк. Зловеща стая, но ѝ стигаше. Искаше просто да си почине за пет минути. Ако се застоеше и секунда повече, изобщо нямаше да се върне. Както си седеше, от лицето ѝ сякаш се източиха всички настроения и изражения и на тяхно място се настани пълна апатия, от която се почувства остаряла: майка на малки деца в една страна, която внезапно беше подивяла.

– Аха! – долетя глас зад гърба ѝ и още преди да успее да се обърне, някой сложи ръце на раменете ѝ: Кони. Мислеше, че отдавна си е тръгнал, че или е заминал за Берлин да поправя щетите, или се е оттеглил в постелята с годеницата си – нали сега беше друг човек, със съвсем нови навици. Но ето че беше тук. Кони си беше Кони и това ѝ вдъхна сили. – Сипах те!

– О, Кони... дали да не ги отпратя? Толкова е странно да празнуваме тук, докато навън... Един господ знае...

– О, остави ги, нека беснеят. – Кони потъна в другото кресло срещу камината. – И без това са твърде пияни и не могат да тръгнат.

– Да, и на мен така ми се струва. Какво се случва там?

Кони се облегна назад.

– Ами... Грета фон Фирсдал имитира вилнееща гъска на дансинга, дъртият хер Фрикл си е намерил нова флърца, която да седи в скута му, а някой, когото не познавам, повръща в рова.

– О, господи! – усмихна се Мариане.

На колко празненства бяха присъствали заедно? Едва ли могат да се изброят: от деца бяха почти неразделни. А коментарите на Кони за случващото се бяха особено интригуващи; да, той беше много запален изследовател на това животно – човека. Винаги преценяваше ситуацията безпогрешно, а Мариане особено много ценеше мнението му, тъй като тя не беше надарена с чак

такава прозорливост и тъкмо това беше скрепило тяхното приятелство.

– А Бената? – не можа да се сдържи да не попита Мариане. – Спи ли?

– Тя е добро момиче – отвърна Кони и изпъна крака, а огънят в камината издължи сенките на обувките му до комични размери. Красивото му лице изглеждаше уморено. Под очите му имаше тъмни кръгове.

– От това тя по-лесно ли заспива, или по-трудно?

Кони сви рамене.

– Изтощена беше.

Мариане се поизправи в стола си и загледа приятеля си с поглед, пълен с въпроси.

– Какво мисли тя? За метежите и побоите, изобщо за това, което се случва?

Кони изви назад глава, за да улови погледа ѝ. Макар белязано от изтощение, лицето му беше изумително красиво: фините, отчетливи черти, които го правеха истински красавец като момче, с годините не загрубяха, нито повехнаха. Напротив, бяха се изострили и изпънали и все още я поразяваха с безупречната си симетрия.

– Не одобряваш Бената, нали? Така и предполагам.

– Това не е честно, Кони... Защо реши, че...

– Познавам те и зная.

– Какво знаеш? Че не съм разкрепостен и толерантен човек, който ще се зарадва на новата любов на приятел?

Кони присви очи.

– Разкрепостен – да, но толерантен, не. По-скоро вискателен.

Мариане се намръщи.

– Добре де, млада е, доста млада. – Кони се разсмя. – А тя ще те подкрепя ли? Във всичко, което правиш?

За миг Кони се изопна в креслото и Мариане се притесни, че е прекрачила границата. Но той не избухна. Извъртя стола си, за да може да я гледа право в очите, приведе се напред и опря лакти на коленете си.

– Ако имаш предвид както вас с Албрехт – не. Но има и други видове съюзници. А и аз я обичам.

Това пламенно и сериозно заявление изненада Мариане. Нима в категоричността на това негово твърдение се криеше някакъв упрек към брака ѝ?

– Трябва да ми обещаеш нещо.

– Какво? – Мариане се намръщи.

Той се пресегна, хвана ръката ѝ и цялото ѝ тяло потръпна от допира.

– Ако нещата се объркат, а това никак не е изключено, трябва да ѝ помогнеш. Тя е съвсем обикновено момиче и не заслужава бедите, в които мога да я въвлеса. – На лицето му изплува ново изражение, непривично срамежливо и момчешко. – И трябва да ѝ помогнеш да отгледа детето ми.

– Кое...? Нима тя е...? – изумено заразитва Мариане.

Кони кимна.

– Обещаваш ли ми?

– О, Кони, разбира се, знаеш, че ще го направя, но...

– Имам ли думата ти?

Мариане зараглежда лицето му: сериозен беше, по-сериозен от всякога; побиха я студените тръпки на лошо предчувствие.

– Да, имаш думата ми – отвърна нежно тя и усети как сериозността на обещанието ѝ ги залива като надигнала се приливна вълна.

И тогава, в един миг... който Мариане щеше да съживява безброй пъти в паметта си, не само през тази нощ, но и в годините, които предстояха, много след като Кони отдавна беше мъртъв, Албрехт беше мъртъв, самата Германия беше мъртва, а и половината от гостите на тържеството бяха или избити, или съсипани от срама, или нещо средно... той се наведе към нея и – със същата напрегната сериозност, с която изтръгна от нея обещанието – я целуна. Но тази целувка беше освободена от всички окови на романтиката и флирта и с ловък отскок се беше измъкнала (и в това се спотайваше един въпрос, който завинаги щеше да остане в съзнанието ѝ и да го дразни, да го разяжда, да

го провокира без повод) може би дори и над бента на желанието, за да се гмурне направо в дълбоките води на съзнателната, просветена любов. Тези двамата наистина се разбираха. Бяха се слели в нещо по-висше от самите тях.

Кой се беше отдръпнал първи? Независимо колко пъти преповтаряше тази сцена във въображението си, така и не можа да намери отговор. А и колко беше продължил този миг? Няколко минути ли? Или няколко секунди? Беше колкото кристално ясен, толкова и преизпълнен с объркване. Дни наред след това тя усещаше на бузата си онази точица, която Кони беше докоснал неволно, когато отмяташе кичур коса от лицето ѝ. И мястото тръпнеше от спомена – и палецо, и леденостудено.

– Кони – промълви тя, когато отново се бяха отделили един от друг. Той се наведе напред и поднесе ръката ѝ към устните си. Но преди Мариане да успее да измисли какво да каже, какво да попита, той се изправи и си отиде.

ИДБА